

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

р. XV
ч. 25-28

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

27. юла 2005
ціна 6,- Ск

• Із 8. Світового конгресу Русинів 24. юна 2005 у польській Кричиці: (першы ряд зліва направа) за прядседніцкім стамом сідлі новы підпрядседа СРР Г. Фірцак, староновы таёмнік А. Зозуляк, дотеперішній прядседа А. Копча і новы прядседа П. Р. Магочі за учасці многічліснэй публікі делягаты і гостів. Частів першого дня было прядеданя Премій А. Духновіча новым лавреатам, тоты, ведно з дакотрыма попередніма, ся на памятку сфотографовали: (зліва направа) В. Федінішинець, В. Турок, А. Зозуляк, А. Бучко Папгаргаї, П. Трохановскы, М. Мальцовска і мецэнаш прядміі – Ш. Чепя. Тот день была і прядзентація новых русиньскых книжковых выдань, котры особно прядставілі Г. Бескід і о. Д. Сідор. Пообіді была вернісаж выставкы русиньскых вытварніків, на котрой были прятомны: (спідній ряд зліва направа) Ш. Чепя, П. Р. Магочі, О. Дуць-Файфер (зробіла одборны выклад выставкы) і А. Копча. В культурнім програмі вечур того дня успішно выступіла А. Сервіцька і Японец з Токія але і колектів Славяне з Піттсбургу ці Ластівка з Пржемкова.

Русиньскы діла підуть допереду

(23. – 25. юна 2005 був у Кричиці 8. Світовый конгрес Русинів)

ДО КРАСЫ ОДІТЕ МІСТО

В знамім купельнім місті Кричиця в Польску був за шумных сонячных і погодовых днів од 23. до 25. юна 2005 уж 8. Світовый конгрес Русинів (СКР). Выздоблене квітками і вшелякыма парадными місто, в якім в тоты дні був тыж Фестивал хрїстіаньскэй культуры, Меджінародный духовый фестивал і Меджінародна стріча гасчів, прывітало в кіні Яворина учасніків конгресу. Ту прыходив главный програм 8. СКР.

Такой по прыході переважна часть учасніків конгресу, ёго делягаты, але і гості были уквартірованы в готелах Абатон, Мева і Вісла. В першы день сі попозерали філм Андрія Копчі Акція Вісла, яка пріпомянула вшыткым трагедію польскых Лемків почас смутно-знамой акції, кедь Русинів з Лемковины обвинілі із сполупрацы з Украйньскым повстаньскым армадом і выселилі іх на негостинны теріторії по одсунутых Німцяч в северозападнім Польску, аж на німецькы граніці. Філм був умелецько-документарнов спробов пріблїжыты тоты події недавной історії Лемків.

ДЕЛЯГАЦІЮ РУСИНІВ ПРІЯВ БУРГМІСТЕР

Главному програму конгресу прядходило пріяты членів Світової рады Русинів (СРР) у бургмістра Кричиці

Еміла Боджонія. В прісмній атмосфєрі на магістраті прыходила до прядседніцкім стамом сідлі новы підпрядседа СРР Г. Фірцак, староновы таёмнік А. Зозуляк, дотеперішній прядседа А. Копча і новы прядседа П. Р. Магочі за учасці многічліснэй публікі делягаты і гостів. Частів першого дня было прядеданя Премій А. Духновіча новым лавреатам, тоты, ведно з дакотрыма попередніма, ся на памятку сфотографовали: (зліва направа) В. Федінішинець, В. Турок, А. Зозуляк, А. Бучко Папгаргаї, П. Трохановскы, М. Мальцовска і мецэнаш прядміі – Ш. Чепя. Тот день была і прядзентація новых русиньскых книжковых выдань, котры особно прядставілі Г. Бескід і о. Д. Сідор. Пообіді была вернісаж выставкы русиньскых вытварніків, на котрой были прятомны: (спідній ряд зліва направа) Ш. Чепя, П. Р. Магочі, О. Дуць-Файфер (зробіла одборны выклад выставкы) і А. Копча. В культурнім програмі вечур того дня успішно выступіла А. Сервіцька і Японец з Токія але і колектів Славяне з Піттсбургу ці Ластівка з Пржемкова.

ТВОРЧІЙ ДЕНЬ КОНГРЕСУ

Конгрес був святочно отворены 24. юна в кіні Яворина. Прядставітелі організачного выбору Олена Дуць-Файфер і Петро Трохановскы прывітали учасніків конгресу і попросілі за прядзідальны стіл сісты членів СРР Андрія Копчу за Польско, Павла Роберта Магочія за США і Канады, Анну Кузмякову за Словенско, Агату Пілатову за Чесько, Михаїла Алмашія за Украйну, Дюру Папугу за Сербско і Чорну Гору, Тібора Міклоша Поповіча за Мадярско, Георгія Фірцака за Румуньско, Любку Сеґеді-Фалц за Хорватско, як і таёмніка Світової рады Русинів Александра Зозуляка із Словенска. По одзвучаню гімны Польской републікі *Сце Полска не згінсла*, і гімны Русинів *Подкарпатскіе Русины*, офіціалне прывітаня делягаты і гостів пріпало

прядседови СКР Андрієві Копчови, який прывітав делягації з окремых країн: зо Словенска, Сербска і Чорной Горы, Украйны, Румуньска, Северной Америкы, Чеська, Хорватска, як і взацных гостів, меджі якіма не хыбовав ані сам бургмістер Е. Боджоні. Главны програм 8. СКР вів таёмнік СРР Александр Зозуляк. В нім прозвучали выступы главных прядставітелів русиньскых організаций з окремых держав. З главных справов од посліднього конгресу в Пряшові в 2003 році выступив прядседа СКР Андрій Копча. Він в короткості поінформовав прятомных о успіхах і не успіхах у світовім русиньскім русі за тоты два рокы, кедь нашы люде стігли вступіты до Европской унії. Підкреслів, же много ся досягло, але пару основных задач ся не выповніло, як наприклад, непризнаня Русинів на Украйні за самостатну народность, не была выдана Антологія русиньскэй прозы і ін.

ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР – МОТОР І ГАМ

Робота русиньскых організаций в членьскых штатах СКР прыходила в залежности од можностей тых країн. Значну роль ту зогравав і людський фактор, який роботу може поганяты допереду, але і цалком загамоваты. Зато ся нашлі і розопрі, які выпуклі, як видно, на Украйні, де іде добрі выдавательска (Продовжіня на 4. стор.)

Найвекшы русиньскы фолклорны колектів на світі СЛАВЯНЕ...

... од 16. до 27. юна 2005 був на своїй русиньскій родній землі – на Словенску, Підкарпатю і в Польску. Всягды выступілі з великым успіхом. Теперь о іх навціві кус подробніше.

45-членный фолклорный колектів Славяне був уквартелёванный спершу в рекреачній области Сіґорд, недалеко од Пряшова, пізніше в Ужгороді а потім у Кричиці. 17. 6. 2005 цілы колектів пріяв у Катедралнім грекокатоліцькім храмі св. Іоанна Хрестителя прядшівскэй епіскоп – Ян Бабяк, котрый іх поінформовав о історії і сучасности епархії і Грекокатоліцькой церквы на Словенску вообщє, прічїм не забыв спомянуты і двох вызнамых епіскопів-Русинів: Павла Петра Гойдіча і Василя Голка, котрых папа Ян Павел ІІ. выголосив за святых. Їх остаткы ім указав, бо суть у тім храмі, як і гріб А. Духновіча у крїпті храму. Відіты тоты святы про Русинів міста было великым зайытком про учасніків стрічі, як і добрым імпульзом, жебы у зачатім возроджовано русинства прядовжовали. Окрем того, же члены колектіву собі попозерали деревяны церквы на выході Словенска, тзв. „Музей русько-українськой культуры” і Свято русиньскэй культуры у Свіднику, были і у Бардієві і містнім музею, і в сканзені.

20. юна 2005 попутували на Підкарпатя, де выступілі у будові Закарпатской філгармонії в Ужгороді з великым успіхом. Навцівілі нелем Ужгород, але і Мукачєво і попозерали іх памятки.

22. юна 2005 вечур выступілі зо своїм богатым програмом зась у Пряшові, а то в Театрі А. Духновіча, ведно з дїтськым фолклорным колектівом Шаріш Мілк Аґро і Піддукальскым умелецькым народным колектівом. Тот концерт був сердечно пріяты прядшівскым публіком. Так як і подобне выступліня Славян у культурнім програмі 8. Світового конгресу Русинів у польській Кричиці 24. юна 2005. Далшы день уж зась были на Словенску, де уж не выступілі, але собі попозерали выступліня драматічного колектіву Театру А. Духновіча – гру о Адолфові Добрянскім. Тот вечур ся завершыв рецєпцієв, котру спонзоровав мецэнаш Штефан Чепя.

Далшы день члены колектіву Славяне дообіду были на Службі Божій у Грекокатоліцькій церкві св. Василя Великого у Меджілабірцях, яку одправляв о. Франтішек Крайняк, а пообіді выступілі на централнім русиньскім фестивалі – Фестивалі культуры і шпорту в Меджілабірцях, де ся дочекали великых овацій. На далшы день ся розлучілі з роднов землєв іх прядків, бо они суть уж четвертов і пятю гєнераций тых Русинів, што одышли за работов до Америкы, конкретно до Піттсбургу в Пенсілванії.

Віримє, же тот колектів і іх выступліня іщі нераз збогатять русиньскы культурно-народностны акції у світі, як тому было теперь на Словенску, Украйні і в Польску.

А. З., фоткы автора

• 17. юна 2005 членів фолклорного колектіву Славяне пріяв у Катедралнім грекокатоліцькім храмі св. Іоанна Хрестителя прядшівскэй епіскоп Ян Бабяк (другый зліва), котрый зробив подробны выклад нелем хореографови колектіву і підпрядседови Карпаторусиньского общества з центром у амеріцькім Піттсбургу Дінови Полокови (першы зліва). Потім членів колектіву на чєлі зо спомінаным Д. Полоком і ёго отцєм, ведучім колектіву, Джеком Полоком (Половом) пріяв на магістраті міста заступця пріматора Пряшова Мілан Лаца. Наконєць тот день часть членів ФК Славяне завітала і до нашой редакції.

Новим председом СРР – визнамна особность світового русиньского руху

Мено академіка, професора Торонтської університи **Павла Роберта Маґочія** є добрі знаме вшиткым читателям наших новинок і многым, што ся интересують русиньським рухом по 1989 році, бо о ёго діяльності і о нім самім за 15 років видаваня Народных новинок і Русина сьме писали нераз. Послїдній раз о нім сьте собі могли прочитати статью В. Падяка під назвов **Юбілюючий визнамний русиніста** в Народных новинках 1 – 4/2005. Зато тепер не будеме о нім обшырно писати, лем припомянеме основны даны.

П. Р. Маґочія ся народив **26. 1. 1945** в **Енґлвуді**, штаті Нью Джерзі, в США, штудовав і здобывав свої титулы на Рутґерській, Принстонській, Гарвардській і Торонтській університі а днес є членом Канадської кралівської академії наук, ведучім катедры українознавчих штудій Торонтської університи. Окрем того, є од зачатку президентом Карпаторусиньского научного центра в Окалі, в США, од взнику Світового конгресу Русинів у 1991 році є членом Світової ради Русинів і ведучім делегації Русинів Северной Америки. Але што головне, він робив на полю русинства нелем як пропаґатор словный, але і научный, бо о тій проблематіці написав множество статей, научных работ і моноґрафій. Велику ціну про нас мать главно **Енциклопедія русиньской історії і культуры**, котрой вышли уж дві виданя (2002, 2005) у сполуавторстві з **Проф. Іваном Попом**. Тепер ся робить над українськоязычною верзією той енциклопедії а потім буде видана і в русиньскім языку. Маґочія є автором коло 600 научных работ і пару десятков цінных моноґрафій, меджі котрыма на першім місті

суть роботы о Русинах, зо сферы русиністики, зато му патрять правом означіня – найвизнамніший русиніста 20. і 21. стороча, ці ся то дакому буде любити, або ні!

Зато не є великым несподиванём, же праві П. Р. Маґочія быв

зволений за нового председу Світової ради Русинів на 8. Світовім конгресі Русинів у польській Крилиці. Тота функція му была понукнукта і перед тым, але нігда ю не прияв, бо, як говорить, про нёго є першорядна научна робота. Але на послїднім конгресі під тиском ситуації у СРР, тоту функцію прияв і мы вірїме, же під ёго веджїнем СРР і СКР зроблять далшый крок допереду! І він у тім є пересвідченый, бо інакше бы тоту функцію за даних условий не прияв.

К новій функції му было адресованых много ґратуляцій, также і мы, членове редакції Народных новинок і Русина, ся к ним придаєме. Чекають го нелегкы задачі, при повнінню котрых му желаме много сил. Нашым сполочным цілём є, жебы світовий рух Русинів не стагнавав, але ішов допереду.

А. З.,
фотка автора

ЩІРО ДЯКУЄМЕ ВШЫТКЫМ,..

... котры ся запоїли до Петїчної акції протів діскриміначному рішіню комісії Міністерства культуры СР про посуджованя проєктів русиньской культуры, котра запропоновала міністроу культуры СР не приділити штатну дотацію єдиному повноазбучному русиньскому тыжденнику на Словенську – **НАРОДНЫМ НОВИНКАМ** по 14 роках ёго видаваня і штатной підпоры. Конкретно главно тым найактивнішым, але і тым, котры все іщі посылають петїчны гаркы з підписами, хоць петїчна акція фактїчно скінчила, але і наперек тому нас тішать все новы підписы тых, што нас морально підпорують.

Так істо дякуєме тым передплатителям, читателям і дописователям, котры ся стали нашыма добродителями, то значить, же ся запоїли до выголошеной Народной фінанчой збірky на далше видаваня Народных новинок. Дякуєме вшиткым, котры так зробили дотепер. На тот раз дякуєме тым добродителям: **Річ Кастеро-ви** з Вашингтону і **Кларі Дубскій** з Праґы.

ІЩІ РАЗ ВШЫТКЫМ ВАМ ОД СЕРДЦЯ ДЯКУЄМЕ, ВИДНО, ЖЕ ВАМ НА СЕРДЦЮ ЛЕЖЫТЬ СУДЬБА РУСИНЬСКИХ НАРОДНЫХ НОВИНОК!

Редакція

УЗНЕСІНЯ ДЕЛЕґАТІВ 8. СВІТОВОГО КОНґРЕСУ РУСИНІВ 25. 6. 2005 У КРИНИЦІ

1. Обертаме ся на тоты державы, де жыють Русины і де іщі не є приятый закон о народностных меншинах, жебы го штотайскорше прияли, як і закон о їх фінанцованю.
2. Обертаме ся на владу Польской републіки, абы узнала Акцію „Вісла” за бесправну і направила ей наслідкы. Єй 60. річниця была бы к тому добров наґодов.
3. Із радостів принимаєме демократічны зміны, котры настали на Україні од кінця 2004 року і обертаме ся на найвысшы інштїтуції, жебы узнали Русинів за самостатну народностну меншину, як ся то стало в інших демократічных країнах Европы.
4. Обертаме ся на державы, де жыють Русины, жебы помогли при приправі професіоналных кадрів на навчаня русиньского языка.
5. Обертаме ся на катедры русиньского языка і літературы в Кракові, Новім Саді, Ніредьгазі і інштїтут в Пряшові, жебы зактївізовали сполупрацу і реалізовали выміну меджі собов своїх штудентів.
6. Завязуєме організаторів наступных Світових конгресів Русинів (СКР) к зорґанізованю в ёго рамках научной конференції.
7. Принимаєме за рядного члена Світового конгресу Русинів Організацію русинів у Хорватську „Руснак”.
8. Схвалюєме зложіня новой Світової рады Русинів (СРР), членами котрой суть: **Павел Роберт Маґочія** (Северна Америка) – председа, **Георгій Фіртак** (Румуньско) – підпредседа, **Андрій Копча** (Польско), **Анна Кузмякова** (Словенсько, котра свое членство заставила), **Аґата Пілатова** (Чесько), **Дюра Папуґа** (Сербско і Чорна Гора), **о. Димітрій Сидор** (Україна). Так істо схвалюєме за таємника СРР **Александра Зозуляка** (Словенсько), нечлена СРР.
9. У звязі з тым, же на 8. СКР у Крилиці не была делегація Русинів з Мадярська, окрем єдного члена, завязуєме новозолену СРР к стрічі з членами той делегації до 31. 12. 2005, на котрій они выберуть свого представителя за члена СРР.
10. Схвалюєме і повіряєме, жебы Культурне общество Русинів у Румуньску зорґанізовало 9. Світовий конгрес Русинів у Сіґеді 2007 року.
11. Схвалюєме зміну Станов СКР статі 3, капітолы А, пункту 2, жебы тот пункт мав такий обяг: **„Рядными членами СКР можуть быти зареґістрованы у своїм штаті русиньскы організації. Честными членами СКР можуть быти іныи русиньскы організації і індівидуалны особы, кедь будуть прияты векшинов голосів членами делегацій на СКР”**. Так істо в капітолі Б, пункті 2, жебы мав такий обяг: **„Новозолена СРР на своїм першім засіданю спомеджі своїх членів волить председу і підпредседу надполовичнов векшинов голосів. Окрем того, анґажує таємника і касыря і з мімо своїх членів, і схвалює їх надполовичнов векшинов голосів членів СРР. Кедь тоты не суть членами СРР, не мають право голосованя”**. Тьж в капітолі Б, пункт 3 мав звучати: **„Председа, підпредседа і таємник Світової рады Русинів”**.
12. Завязуєме новозолену Світову раду Русинів, жебы зреалізовала тоты задачі:
 - а/ Надвзяати контакты з такыма меджінародными організаціями, як Організація споєных народів, Рада Европы і Організація о безопасности і сполупраці в Европі.
 - б/ Створити интернетову сторінку Світового конгресу Русинів (в русиньскім і анґліцкым языку) зо своїв меджінароднов адресов і жебы членскы організації СКР посылали на ню інформації о їх діяльності і проблемах вшиткых Русинів.
 - в/ Надвзяати контакты з представителями влад і найвысшых інштїтуцій тых держав, де жыють Русины і інформовати їх о проблемах Русинів.
 - г/ Спрацовати і опубліковати на интернетовій сторінці СКР календарь русиньскых культурных акцій.
 - ґ/ Пожадати о фінанчну поміч на культурне і видавательске діятельство СКР меджінародны організації і фундації.
 - д/ Поміч при організовані III. Меджінародного конгресу русиньского языка в Кракові 2006 року.
 - ж/ Обедновати і інформовати (через интернет і письмово) заінтересованых в економічній сполупраці русиньскых подникателів.

МЕДЖІНАРОДНА РУСИНІСТІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ В БЕРЕґДАРОЦІ

Ту ся народив дідо П. Р. Маґочія – Шандор

В русиньскім світі є все што обявляти. Є то поле, яке дає великы можности выскуму культуры, історії, языка, літературознавства і інших сфер жывоата. В тім плані ся трудять нелем научны працівники, розлічны культурно-освітны організації на Словенську, але і за границями нашої републіки. Русиньскый рух, який, дякуючи жыво-му імпульзу із Словенська ся в 90-х роках розріс і все дале набывать шыршых і інтереснішых дімензія і в інших державах.

Так є тому і в Мадярську. Активну роботу ту розвивать Русиньскый научно-выскупный інштїтут в Будапешті, на чєлі якого стоїть **Др. Тібор Міклош-Поповіч**, який **18. юна того року зорґанізовав русиністїчну конференцію в сєлі Береґдароц, присвячену академікови, професорови Торонтської університи Павлови Робертові Маґочієви**, авторови ряду визначных історіоґрафичных работ, челному представителєви русиньского руху у світі, який того року в януарі ославив свою шістьдесятку. В 1906 році дідо П. Р. Маґочія **Шандор Маґочія** одышов з **Береґдароца** (сєло лежыть лем дас 10 км од Береґова на Підкарпатю) за работов до Америки. Іщі днес жыють ёго потомкы в тім сєлі під прызівском Маґоч.

За участі старосткы села **Др. Марії Ревес**, жытелів села, визначных домашніх і заграничных науковців, самого академіка, як і потомків родины **Маґочієвых**, зреалізовала ся научна конференція, яку вів **Др. Тібор Міклош Поповіч**. Він у вступнім слові щіро привітав взачного гостя, на території родного села ёго діда академіка Павла Роберта Маґочія і высловив гордость з того, же такий ученый чоловік має коріня в споминанім сєлі. **„Історія так зарядила, же Русины суть розметаны по світі. А така конференція дає людеи доаромады”**, повів. На тій конференції **(была то уж 19. конференція научного інштїтуту)** поінформовав в короткости о жыво-ті і творчости академіка і высловив думку, же в сєлі бы мала быти отворена комната Маґочія, котра зарівно бы могла служыти як штудовня русиністики. З окремых выступив на конференції бы мав выйти самостатный зборник.

Почас конференції выступило ряд докладачів, які ся занимали особностів Маґочія з розлічных аспектів. Таємник Світової рады Русинів **Александр Зозуляк** у своїм слові росповів о доґорічных творчїх односінах меджі ним і академіком, які ся датують од Першого світового конгресу Русинів в Меджілабірцях в 1991 році. **„Книжки науковця отваряють очі світовому русинству, было бы добрі, абы ся отворили очі і на Підкарпатю. Маґочія має своїх приятелів і неприятелів, але такы ёго книжки, як Русины на Словенську, Русиньскый язык, Енциклопедія історії і культуры Русинів мають великый визнам про спознаня обєктивної історії Русинів світа”**, повів, окрем іншого, у своїм выступі **А. Зозуляк**.

О тым, як про нёго обявив творчость **Др. Николая Бєсکید**, росповів Мґр. Гаврил Бєсکید, гєсло якого ся находить і меджі 24 історіями світа у высшєспоминаній енциклопедії.

Визначный підкарпатський видаватель, філолог **Валерій Падяк** поінформовав притомных о нововыданім учебнику – історії Русинів, автора **П. Р. Маґочія** з назвов **Наша отчужнина**. Учебник є адресованый школярям русиньскых недільных школ на Підкарпатю. Сам видаватель го подаровав і старостці села Береґдароц **Марії Ревес**.

На слова В. Падяка надвязовала **ПґДр. Анна Плішкова** з Одділіня русиньского языка і культуры Пряшівской університи, яка похвалила роботу старосткы села Береґдароц, котре в рамках своїх можностей в неславянській сєді в сполупраці із споминаным інштїтутом в Будапешті вырїшило зорґанізувати такую русиністїчну конференцію. Так само оцінила принос професора Маґочія про розвоі світової русиністики, враховано мадярської.

Осиф Ботлік, доцент Католицькой університи в Будапешті, є автором 11 моноґрафій (о єдній з них – **Справа діл публічных і народностна політика на Підкарпатській Руси І. Мадяры, Русины, Чехы і Украйні 1918 – 1945** – пише Мґр. Гаврил Бєсکید в часопісі Русин 3/2005 на стор. 17), а будзе свої роботы на архівных матеріалах з проблематики Підкарпатської Руси. І ёго творча бібліоґрафія ся не обыйде без особности академіка Маґочія, якого назвав „заквасом русиньского хліба”.

Із своїма выступлениями тематічно росшырили конференцію, депутат за Русинів в румуньскім парламенті **Др. Георгій Фіртак**, **Лайш Арай**, професор Будапештської університи, писателі і лауреаты Премії А. Духновіча за русиньску літературу – **ПґДр. Марія Мальцовска** з Пряшова, **Владимір Фединишинець** з Ужгорода, і іныи.

Академік, якого предкы походять із села Береґдароц, де дондєсь жыє ёго родина – **Єдино Маґоч, Аннет Маґоч, Бєрталон Маґоч** – з котров ся стрїтив по першыраз в жывоті, сердечно подяковав вшиткым, котры організовали тоту акцію. Істо, же му было приємно побыти в кругу родины, але і колеґів, сполупрацівників на русиньскім полю. Як сам повів, він є гордый, же ёго родичи походять з такой файты. В грекокатоліцкій Церквы Прєсвятой Богородиці была вечерня, яку одправляв священник із славянським прызівском **Золтан Даланіч**. Почас нєй сьме чули містных вірників співати знаму співанку **Многая літ**, але по мадярськы, так як проходила і ціла вечерня. Бо, властно, сучасній Береґдароц і хоць собі заховав выходный церковный обряд, но народностна асиміляція первісноґо русиньского жытельства ту прошла іщі перед кінцём 19. ст. Также днешні Береґдарочане комплетно уж суть Мадяре.

Дружна дебата, але і конштруктивны розговори, які ся одбыли по скінчїню акції свідчили о тым, же ту не была бісїда лем о єднім чоловікови, але о шыршых аспектах меджінародного русиньского руху. А то сі, думаме, же было цілём такого форуму.

М. МАЛЬЦОВСКА,
Фоткы **А. ЗОЗУЛЯКА**

• Русиньскый научно-выскупный інштїтут у Будапешті на чєлі з дїректором **Др. Тібором Міклошом Поповічом** (першыи зліва) і з помочов старосткы села Береґдароц **Др. Марії Ревес** приправив научный семінар о научній карєрі академіка Павла Роберта Маґочія. А чом праві ту? Бо в тім сєлі ся народив ёго дідо Шандор, котрый одты за работов одышов до Америки. Але потомкы ту зістали, также П. Р. Маґочія ся рад з нима стрїтив і выфотив. Наконєць того дня была Служба Божа на честь П. Р. Маґочія і ёго роду, яку одправляв грекокатоліцкій священник **Золтан Даланіч**.

• 14. юна 2005 у готелі Академія у Старій Лесній, другий день науочної конференції виступила з своїм ререфератом на тему Русини на Словенську по році 1989 і ПгДр. Анна Плішкова, а пообіді було святочне засідання научної ради і гостей і к 30-річному юбілею діяльності Сполоченсько-научного інштитуту САН у Кошіцях, де за председницький стіл засіли: (зліва доправа) заступця діректора інштитуту Франтішек Баумгартнер, заступця председа САН Душан Ковач і председа научної ради інштитуту Станіслав Конечні.

В центрі научного выскуму – і Русини

Уж третій рік проходить штатний научний выскум під назвов **Народ, народности і етнічні групи в трансформуючій ся сполочности**, в рамках якого прошли і три научні конференції: една в Кошіцях (2003), дві в Татранській Лесній (2004, 2005). Послдіня з них была лем недавно, 13. – 15. юна 2005, на котрій сьме мали можность быти, подобно як і на двох попередніх. Тота научна конференція несла назву **Народностна політіка Словенської републіки по році 1989** і організовав ю главный рішитель штатного выскуму – Сполоченсько-научний інштитут Словенської академії наук у Кошіцях. З споминаных конференцій і цілого выскуму были выданы уж дакотры матеріали а наконець буде зроблена заключна штудія-справа, котра бы мала послужыти владі і штатным органам як підклад к якнайраціональнішому приступу в рішыню народностных проблемів.

Першыи день научну конференцію одкрыв заступця діректора Сполоченсько-научного інштитуту САН **Ф. Баумгартнер**, котрый поздравив выштыхх притомных в мені своїм, в мені у тім часі хворого діректора того інштитуту **М. Гайдоша** і главного рішителя програму і бывшего діректора інштитуту **Ш. Шутаю**, котрый в тот день з рук президента СР переберав титул універзітского професора.

Уж першыи день сьме мали можность послухати пару интересных ререфератів, наприклад, на тему **Історичній і соціально-психологічний контекст теорія політіки СР в одношіню ку етнічним меншинам по році 1989** од заступкыни ведучого проекту – **В. Бачовой** ці ререферат **Меншиновы права у меджінародных договорах і їх імплементація до правного порядку СР** бывшего посланца парламенту – **Л. Оросса**. Нас але інтерсовав програм другого дня, коли ся трактовала проблематика русиньской народностной меншыны на Словенську. На тоту тему з ререфератами выступили: **С. Конечні – Русиньска і українська меншина в народностній політіці СР по році 1989** (Его ререферат будеме публікувати в часописі Русин.) **М. Мишинка** выступив з ререфератом **Выскум матеріальной культуры Русиніе-Україніце СР по 1989 році**. Молодий научний працовник зо САН у Братиславі **П. Шолтес** выступив з темов **Історичны детермінанты можного вывоая русиньской і української меншыны на Словенську**. Обсяжний і конкретный був ререферат **А. Плішковой** на тему **Русини на Словенську по році 1989**. (Цільый буде опублікований у найбывшім числі часопису Русин.) В нім, окрем іншого підкреслює, же:

„Выштыкы переворотны події в історії впливали і на взник і розвоі народно-еманципачного процесу, а то без оаялду на конкретный народ або етнічну групу. Зато логічно найвызнамішы револючны події в Европі у 19. і 20. ст. і впливали і на процес народной еманципації Русинів.

Почас процесу народного возроджіня у першій половині 19. ст. векшина народів вирішыла скоро выштыкы основны проблемы своєї народно-екзістенції, враховано вопросу своего літературного языка, котрый у тім процесі стояв зьвычайно на першых містах. Русини, на розділ од інших славянських і неславянських народів, почас народного возроджіня не вирішыли ани еден основный проблем своєї народной екістенції, т. є. ани проблем народной ідентичности, ани проблем культурной орьентації, ани проблем літературного языка, докінця ани лем проблем своего поменования. Зато выштыкы тоты невырішены проблемы мусили зо собов „перенести“ до 20. ст...

Політіка отвореных границь в посткомуністичных країнах, в котрых Русини жыють у карпатськым ареалі, стала ся зачатком 90-х років 20. ст. новов надієв і про них... Окреме важными про Русинів были рішіння пріяты на засіданю Конференції о безопасности і сполупраці в Европі в юну 1990 у Ковані, і де ся уведить, же „приналежность ку народностній меншині є особым ділом каждого едного человека і з того не сміють про него выплывати никак невыгоды“...

Днесь можеме конштатовати, же Русини на Словенську досягли скоро выштыкы, на што мають право подля Уставы СР – можуть комунікувати в уряднім контакті в русиньскім материньскім языку в тых містах і селах, де жыє высьше 20 процент Русинів, учать ся русиньскый язык і культуру в основных і середніх школах, літературный язык Русинів на Словенську был 27. 1. 1995 кодифікований і ся выужывать нелем у школі, але і у періодичній і неперіодичній пресі, при выдаваню школьських учебників, у театрі, русиньскім розгласовім высыланю, русиньскім народностнім магазіні в Словенській телевізії, у церкви при читаню русиньських Апостолів і Євангелій і в русиньських проповідях, дальшых церковных обрядах... Спомеджі 10 становленых пунктів на зачатку возродного процесу в 1991 році, доднесь ся Русинам не подарило досягти 2: трансформация свідницького музею на музей русиньской культуры з галерієв вытварной творчости Русинів, і катедру русиньского языка і культуры, і хоць якраз в тій сфері ся часточны

успішы досягли.

По блоку ререфератів о проблемах русиньской народностной меншыны на Словенську было **святочне засідання научної ради і академічного общества Сполоченсько-научного інштитуту САН у Кошіцях з нагоды 30 років єго діяльства**. Притомных на святі, на котрім сьме мали честь быти і мы, привітав председа научної ради інштитуту **С. Конечні**, главно підпредседа Словенської академії наук **Д. Ковача**, заступцю діректора Історичного інштитуту САН **В. Бістріцького**, ведучого одділіня світової історії Інштитуту історії України Народной академії наук України у Києві **С. Видняньского**, ректора Пряшівской універзіты **Ф. Мігіну**, представителів Канцеларії президента СР, Уряду влады СР і інших інштитутів академії наук на Словенську і в Чеську. Юбілующу інштитуцію у формі письма поздравив президент СР **І. Гашпарович** і підпредседа влады про народностны меншыни, людьскы права і европску інтеграцію **П. Чаки**. С. Конечні у своїм выступі, окрем іншого, спомянув:

„Історія нам не раз докаже, же тридцять років в історії народів і штатів барз велє не значить, але в судьбі человека предстає переважно найкрасшу і найщастінішу трептину жывота... але є то тых юбілей едной серьезной, хоць часто атакованой і тяжко скушаной научно-выскупной інштитуції... Інштитуту патрить почливість уж лем за то, же як окремы научны працовници, так і інштитуції на него собі все спомянуть, кедь потребуют скору і сползяливу інформацію ці аналіз... За тоты roky наш інштитут ся став неодумнов частєв Словенської академії наук і зробив немало на полі научно-выскупним, хоць бы сьме як скромно говорили...“

Заступця діректора Сполоченсько-научного інштитуту САН **Ф. Баумгартнер** у своїм святочнім приговорі спомянув, же:

*„Ідея створіння такой выскупной інштитуції на выходнім Словенську взникла уж перед роком 1970, але рішіння о заснованю Сполоченсько-научного інштитуту САН в Кошіцях схвалило председаінство САН 26. юна 1972. В 1974 році схвалило концепцію штурктуры інштитуту, котру приправє єго заснователь **Ю. Бришкар**. Діяльство інштитуту офіціально зачало од 1. 1. 1975. Належны условия про формованя інштитуту вытваряла робота выскуых школ на выходнім Словенську... В інштитуті в сучасности ся рішуть дакілько выскупных проектів. Інтердїсіплінарный характер мають главно проекты штатного програму выскуму, а то **Народ, народности і етнічны групи в трансформуючій ся сполочности**, де суть на першім місті поставлены проблемы односин словенського народа ку народностям в СР...“*

Интерсны были выступы честных гостей, меджі нима на першім місті панів **Д. Ковача** і **Ф. Мігіны**.

30 років діяльства інштитуту было добров нагоды оцінити честными узананями тых найзаслуженішых і тых, што в інштитуті одробили понад 15 років. На першім місті почливість была дана найстаршому і закладаючому членові інштитуту, історикові **О. Галагови**, але ай попередньому діректору, котрый найдовше был на челі інштитуту – **Ш. Шутаєви** ці председови научної рады **С. Конечному**, котрый ся довгы roky интересе історіє і сучасным сполоченсько-народностным жывотом Русинів і на тоту тему публікує свої статі тых на сторінках наших **Народных новинок**, часопису **Русин**, дотеперішніх пятєх **Русиньских народных календарів** а в посліднім часі і в русиньскім высыланю **Словенського розгласу**.

Третій день научної конференції был присвяченый проблематіці Ромів і Мадярьск, день перед тым были тых ререфераты о проблематіці Жьдів, а першыи день ся анализовала проблематика Німців на Словенську. Самособов інтегралнов частєв конференції о етнічных меншинах были інтерпретації общіх тем і проблемів, котры ся дотыкають выштыхх народностных меншин в нашій отцізні, а то з аспекту соціологічного, соціально-психологічного, політічного, правного і под...
Хочє ся вірити, же тот трирічний штатный проект і в рамках него спрацованы результаты не зістануть лем на папірю, бо то бы был дорогий папірю у звязі з державным фінансованєм проекту, але же будут в штотайвекшій мірі выужыты влады, парламентом і компетентными штатными органами і інштитуціями при рішіню проблематіки народностных меншин на Словенську, в тім числі і проблемів Русинів. Жебы выштыкы помочі, абы їх розвоі был скоро беспроблемовый і всесторонно підпорваный, бо робота, діяльство, культура, сполоченський і народностный жывот етнічных меншин на Словенську суть збогачінем жывота Словенської републіки – на то бы не мали забывати компетентны функціонарі на тых найвысшых містах і жебы з них довіділі і долов, што ся діє з народом і народностями!

А. ЗОУЛЯК

Обновили ся діскузії о єдинім правописі

У процесі возроджованя русиньской ідентіты пріорітне місто належало **вырішіню вопросу літературного языка**. З ним ся пасують Русини у выштыкых посткомуністичных країнах, де жыють – в Польску, на Словенську, на Україні, в Мадярьску. Вырішіння вопросу літературного языка выжадовала практика выдаваня періодичной пресы, книжок і інших публікацій, заведжіння выучованя русиньского языка до школ, електронічных медій, єго жываня в церквах і под. Кодіфікачны роботы, котры ся реалізовали в розлічных штатах, сплчачку были ізоваными творчіма skutkami індивідуальных авторів, выслідком чого был взник вшелиякых норм – в залежности од кількосты авторів, які писали по русиньскы, зоставователів, редакторів. Внести порядок до языкового хаосу было цілєм **Першого конгресу русиньского языка в Бардієвских Купелях 6. – 7. новембра 1992**, на якім ся діскутовало о теоретічных проблемах языкового сістему тзв. малых народів і о практичных способах координатіці кодифікачных работ. Рішінєм конгресу было пріяты „романський модел“ творіння літературного языка, подля котрого ся мали розвивати штыри русиньскы нормы (уж екзістующа в бывшій Югославії, і новы на Словенську, в Польску, на Україні, евентуально і в Мадярьску), які в далшій етапі бы ся мали зближовати, жебы вытворити основу про „пятьу“ – сполочну про выштыкы регіоны русиньску літературну норму – койне. І хоць діскузії о єдиній правописній русиньскій нормі ся зачали іщі в самых зачатках возродного процесу, в 1991 – 1992 р., по резолюції 1. языкового конгресу ся перерушыли і выштыкы енергія в концентрована на приправу окремых регіональных норм. Аж по веце як 12 роках тот самыи вопрос є настолений знова. До жывота го навернули практичны потребности – в подобі сполочных русиньских проектів, де ся выжадує мати єдину русиньску правописну норму.

Проблем сполочной правописной русиньской нормы был у посліднім часі главнов темов двох акцій, організованных в двох країнах: **5. – 6. юла 2005 в Празі** (Чеська републіка) была конференція під назвов Русини у новій Европі: Єдина Европа – єдине русиньське письмо, яку організовало Общество Русинів у Чеській републіці і Выскупный центр карпатознавства при Выдавательства В. Падыка в Ужгороді, а 13. – 14. юла 2005 в Ужгороді (Україна) было далше засіданя к даній проблематіці, ініціатором якої был тот самыи выскупный центр. Очівидно, то не є нагода, же якраз выдавателі русиньской пресы суть нучены ініціувати діскузії о сполочнім русиньскім правописі, бо каждоденна робота їх к тому вызыває.

О Валерієві Падыкови, найбывшім в нашім часі русиньскім выдавателєві, який веде свое „Выдавательства В. Падыка“ в Ужгороді од року 2000 і за тот час выдав понад 100 книжок, сьме уж писали в часописі Русин (М. Дронов: Выдаватель Валерій Падык: „Я реалізовав свою тужбу“, Русин 1 – 2/2004, с. 14 – 15). В посліднім часі сьме мали можность тримати в руках такой три новы книжкы з єго выдавательства (Г. Бескид: **Николай Бескид на благо Русинів, і дві книжкы П. Р. Маґочія: „Я Русин был єсмь і буду...“ і „Наша отціознина“**), і быти на трєх їх презентаціях в трєх країнах: в Мадярьску (Береґдароц, 18. 6.), в Польску (Криниця, 24. 6.) і в Україні (13. 7.). Выштыкы суть о історії Русинів і суть документами о їх вызнамных етапах на самоідентифікачній пути. Є сімболічне, же їх авторы – еден внаслідку згоды обставин, другый цілено – і хоць не жыючи в Ужгороді, собі зволюли тодо ужгородське выдавательства, сімболічне зато, же і в минулости много титулів наших авторів ся выдавало якраз там. Історія ся очівидно повторяє а **В. Падык** так в Ужгороді будує добрый фундамент про шыріння русиньской національной ідеї. З тым цілєм за вызначне поважає главно выдаваня учебників про русиньскы недільны школы на Підкарпатю, з яких дотеперь выдав, наприклад, практичну ґраматку з читанком **М. Алмашія** – Слово за словом і Жывое слово, або Наша отціознина П. Р. Маґочія. Кедьже на Підкарпатю взникли уж міні-малто три правописны нормы (**Керча – Сочка**, 1992, **Керча – Поповіч**, 1999, **Алмашія – Поп – Сидор**, 2001), якіх акцептація ужывателями, видить ся, не є достаточна, выдавателє свої выдана презентує подля властной нормы. Але з цілєм шыршого выужытя выданы в русиньскім світі і їх престижы Падык чує потребу інтензівно робити над уніфіковаными нормами. Прямов вызов к тому заміру послужыли і два задумованы проекты, які в посліднім часі набаерають реалнішы контуры. Перша є понука од французького выдавательства, яке выдає мінісловники малопужываных языків, на выдана французько, респ. анґліцько – русиньского словника, де з практичных прічин пасовало бы русиньску часть презентувати подля єдиноґ правопису, а другов суть приправы на выдана русиньскоязычной верзії Енциклопедії історії і культуры Русинів, причім з практичных прічин найідеалніше бы было жыти тых уж уніфікованій правопис.

Значіть зближованя языковых штандартів є робота, яка чекать русиньских ліґвістів, выдавателів і інших ужывателів сучасных русиньских правописных вариантів. Но здасть ся, же то не буде легкий процес, главно кедь возьмеме до увагы неакцептованя, або недостаточне акцептованя уж екзістующих регіональных норм, што ясно видно напр. в часописі Русин, главно в рубріці Підкарпатя, але і у публікаціях інших выдавательства на Словенську ці в Україні, редакторы якіх з розлічных прічин неодповідно преферують якісь персоналны нормы, а не пріятыи штандарт. Жаль, зміцнєвано престижы языковой ани народностной тот факт наісто не помагать. Зато буде интересно слідувати, до якої міры ся подарить зладити погляды при конціпованю цілорусиньской правописной нормы.

А. П.

• 13. юла 2005 в Ужгороді была презентація (третя по Береґдароцу і Криниці) новой книжкы о історії Русинів **П. Р. Маґочія** (першыи зліва) – „Наша отціознина“, котру выдав знамый русиньскый выдаватель **В. Падык**, котрый і вів цілу презентацію (другий зліва). На ній, окрем інших выступила, учителька русиньского языка в недільной школі **Марія Лендел** і еден з авторів ґраматікы русиньского языка на Підкарпатю – **Ігор Керча**. Фоткы: **А. З.**

Узнесенія із II. Світового форуму русинської молодежи (СФРМ)

- СФРМ на своїм другім засіданні офіційно приймає за свого члена Молодежну організацію Русинів у Америці – RUSIN-Outpost.
- Світова рада русинської молодежи (СРРМ) як виконний орган Світового форуму русинської молодежи буде і надале пропагувати діяльність в розлічних медіях і на інтернеті. Буде витворена інтернетова сторінка СФРМ.
- СРРМ буде і надале выступати протів словакізації церковного виходного обряду на Словенську і буде підтримувати снаги о установліня єпископа про Русинів.
- СРРМ буде підтримувати снажіння о признаня Русинів на Україні за самостатну народность.
- СРРМ ся буде снажыти надвзяти новы контакты з молодыма Русинами зо вшыткых штатів світа.
- СРРМ буде пробовати выпішыти комунікацію і сполупрацу зо Світовым радом Русинів а СФРМ зо Світовым конгресом Русинів.
- СРРМ прияла рішіня, же **4. річник Русинського молодежного табора буде в днях 19. – 21. 8. 2005 в Синім Потоці на Україні.**
- На основі волеб буде СРРМ од 25. 6. 2005 діяти в такім зложіню: председа **Микола Медцші** (Войводина в Сербії і Чорній Горі), підпредседкыня **Алена Быхова** (Словенсько), ревізор **Даміян Трохановскый** (Польско), члены: **Василь Пукіш** (Підкарпатя на Україні) і **Марія Сілвестрі** (Северна Америка).

Криниця, 25. 6. 2005

Русинські діла підуть допереду

(Закінчєня з 1. стор.)

робота, активно роблять русинські недільны школы, але де не суть узнаны Русины як народность; проблеми ся вказали в Мадярську і на Словенську, де зачало фунговати веце русинських організацій, меджі якими часто панує нетолеранція, што є на шкоду діла. Добрі ся представили організації з Чеськой републіки і США, де видно духовны і матеріалны прогресы. Зінтензівила ся робота меджі Русинами в Румунську а тиж в Хорватську, де новозаложену організацію **Руснак** представила **Любка Сегеді-Фалц**.

В діскузії в пообідных годинах сьме ся могли дізнати о успішній роботі русинських недільных школ на Підкарпатю, які фінанцує філантроп **Штефан Чеп** і **Штефана Молдована**, о помочи Общества Русинів і приятелів Підкарпатської Руси Русинам Підкарпатя, о підпорі Карпаторусинського научного центра в США русинської культури на Словенську і інде у світі, як і о проблемах Русинів общественно, соціального, економічного, освітнього, релігійного і культурного характеру. Інспіративны были слова **Олены Дуць-Файфер**, яка вызвала ку сполупраці вшыткы нововзникнуты русинскы організації, до діла говорив **Ярослав Сабол** з Войводини, який запропонував властный економічний програм про Русинів.

ЗАСЛУЖЕНЕ ОЦІНІНЯ ЛАВРЕАТІВ

Пообідя 24. 6. 2005 року в кіні Яворина было позначене нелем творчов атмосфера, але і святоцнов. В тот час ся роздавали Премії Александра Духновича. За участы самого спонсора **Штефана Чепы** была одовздана восьма **Премія А. Духновича за русинську літературу** – **Агнеті Бучко Папгаргаї** з Войводини, авторці збірок поезії, яка тепер была оцінена за книжку про діти „**Стриберни мотиль и други сказки**“ (Новый Сад 2004). За довірлічну успішну роботу на русинськым полю був оцінений **Преміє А. Духновича за вызначне діло про русинський народ** шефредактор Народных новинок і часопису Русин, таємник СРР, еден із закладателів русинської пресы на Словенську по 1989 році – **Александр Зозуляк**, і писатель з Ужгороду **Владимір Фединишинець**, книжка Павла Роберта Магочія **Наша отцюзна**, яку выдав

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НОВЫХ КНИГ І КРАСНЫЙ КУЛЬТУРНЫЙ ПРОГРАМ

Почас того дня прошла тиж презентація новой книжної русинської продукції, причім публіці была представлена **Валерій Падык** у своїм видавательстві

в Ужгороді, в тім самім видавательстві вышла і книжка **Др. Николай Бескид на благо Русинів**, яку зоставив **Гавриїл Бескид**, яку сам представив, **Олена Дуць-Файфер** презентувала богату лемківську продукцію – словники, граматы і іншы публікації научного характеру а **о. Дімітрій Сидор** русинсько-англіцьке виданя підкарпатського варіанту русинського правопису. Інтегралнов частєв того дня конгресу была і меджінародна выставка витварных работ в містнім музею Никіфора, де выставляли такы малярі, як **Александр Зозуляк**, **Анна Гаєва**, **Юрій Молнар**, **Штефан Телеп**, **Маргаріта Бонковска**, **Агата Бронішевска**.

Частєв вышеспоминого дня была і робота **II. Світового форуму русинської молодежи**, в яким взяли участь представителі молодежных організацій із Словенська, Польска, України, США, Канады, Румунська, Мадярська, Сербска і Чорной Горы. (О тій вызначній акції принесеме самостатный матеріал).

Вечерны години належали культурному програму, в яким выступили фольклорны колективы **Славяне** з Піттсбургу, **Шаріш Мілк Агро** із Пряшова, ансамбль Дому культуры з Руського Керестура, з яким ся представив славный композитор і співак в єдній особі **Михал Бодянец** із своєв гімнічнов співанков **Руснак**, співацькый колектив **Лацтібка** з Пржемкова, солісты **Анна Сервіцка** з Пряшова ці раріта вечора **Японец** із Токія, який красно заспівав і по русинськы, за што му притомны бурливо заплескали. Він був і при дальшм пункті того культурного програму – представліня і хрещіня нововыданого компактного діску колективу **Шаріш Мілк Агро** Основной умелецкой школы М. Мойзеса в Пряшові під назвов **Высока лісочка**, выданя которого спонзорвав **Штефан Чеп** і тиж го похреєстив. Лемківскый ансамбль **Серенча** забавляв участників конгресу нелем у салі кінэ Яворина, але потім у ночных годинах і при ватрі в Чорнім Потоці.

СПОКІЙНЕ РОБОЧЕ ЗАСІДАННЯ В СЕКЦІЯХ І БУРЛИВЫ ВОЛЬБЫ

Другый творчій день конгресу був позначений работом в окремых секціях. Делегаты робили в культурній, научній, освітній, масмедіалній, секції меджінародной сполупраці і секції економічної сполупраці, молодежній секції.

Єдным із послідніх пунктів програму 8. СКР в Криниці были вольбы новой Світовой рады Русинів, до котрой были зволены членами своїх делегаций **А. Колча** (Польско), **Г. Гаттінгер** (Мадярська), (але ту треба іщі письмовый соглас векишны делегаций Русинів з Мадярська, котрій ся про проблем з мікробусом не

подарило допутовати до Криниці), **Д. Папуга** (Сербско і Чорна Гора), **Г. Фірцак** (Румунско), **А. Пілатова** (Чесько), **о. Д. Сидор** (Україна), **П. Р. Магочі** (Северна Америка), **Л. Сегеді-Фалц** (Хорватско). На своїм першм засіданні нова СРР за свого председа звалила **Павла Роберта Магочія** з Канады, за підпредседу **Георгія Фірцака** з Румунська а за таємника – **Александра Зозуляка**. За нового члена СКР было прияте общество **Руснак** з Хорватська. Было виріше, же далшый, т. є. **9. СКР в році 2007 буде в Румунську, конкретно в Сегеді на Мараморощіні**.

Треба повісти, же вольбы на 8. СКР выкликвали живу діскузію, але і протесны словенської делегации, а то у звязи з обсаджінєм посту таємника СРР, на який був зась запропонуваный **А. Зозуляк**, котрый тоту роботу робить **12 років а 2 роки був председом СРР**. Свої внутрорегіональны спору так представителі Русинської оброды на Словенську (РОС) ся снажили внести і до работы конгресу. Кедьже **А. Зозуляк** за таємника СРР був ей членами зволений, делегация зо Словенська, **зоставлена в розпорі з Узнесенієм 7. СКР лем з репрезентантів єдной русинської організації на Словенську – Русинської оброды, наперек тому, же на Словенську в сучасности діє 8 культурно-сполоченських русинських організацій** – на протест демонстративно одышла зо салы, выголосивши устами председкыні **РОС А. Кузмяковой**, же Русинська оброда на Словенську перерушує своє членство у Світовім конгресі Русинів.

КОНЕЦЬ З ВЫСУНУТЄМ НОВЫХ ЦІЛІВ І ЗАДАЧ

По вольбах было прочітане **Узнесенія з 8. СКР**, котре по доповнінях і змінах з боку делегатів было схвалене. Але жебы потім не настали даякы похыбности о точнім звучіню узнесенія, так тото скомплетізує бывшій председа СРР **А. Колча** а потім го дасть на прочітаня і конечно схваліня вшыткым членам СРР. Потім тото узнесенія опублікуме і в наших новинках.

На конець 8. СКР слово взяв новий председа Світовой рады Русинів **Павел Роберт Магочі**, який повів, же наперек періпетіям, які приносить жывоут, є пересвідченый, же русинське діло не пропаде, кедь Русины зактивізують і соединять вшыткы свої силы. **Він видить перспективу русинства в першм ряді в молодежи і в освіті, а в непосліднім ряді в толеранції і способности репрезентантів Русинів зьєдинати Русинів як у своїх країнах, так і в меджінароднім русинськым русі.**

Марія МАЛЬЦОВСКА,
фоткы А. П. і А. З.

• За председницькый стіл II. Світового форуму русинської молодежи 24. юна 2005 в Криниці засіли: (зліва доправа) Василь Пукіш із України, Демко Трохановскый з Польска, Марек Гай зо Словенська (дотеперішній председа) і Владко Бодянец із Сербії і Чорной Горы. Фотка: А. З.

2. Світовый форум РМ з першыма выслідками...

24. юна 2005 паралельно з 8. Світовым конгресом Русинів у польській Криниці одбыв ся **2. Світовый форум русинської молодежи**. Треба повісти, же Світова рада русинської молодежи має за собов два роки освітній работы меджі русинськых молодежов. Евфорія із заснованя цілосвітової русинської молодежної організації уж опала і минула ся, а за коротко настала реална робота, котра была повна очековань і интересных акцій. В молодежнім русинськым світі ся того стало много оптимістичного, но, на жаль, і песимістичного. І о тім ся на форумі діскутовало. Зачаток форуму був присвяченый аналізі работы од минулого форуму. Справу о діяльності перечітав председа СФРМ **Марек Гай**, з котрой ся вшыткы дізнали, коли, де і як діяла СРРМ, де ся одбыли стрічі молодежи почас двох років.

Перша стріча СРРМ была в рамках **1. річника меджінародного літнєго табора у Комлоці у Мадярську 22. – 24. августа 2003 р.** На засіданні світової рады брали участь вшыткы ей членове і своє іднаня направили на перспектivy сполочного діяня і на вшытко, што было повязане з офіційным зареєстрованєм СФРМ як організації, де ся вирішыло, же СФРМ ся зареєструє на Словенську і свій центр буде мати у Пряшові. Одповідность за реєстрованя так перебрал Сполук русинської молодежи Словенська (СРМС), веджіня котрого ся мусли постарати о пінязі на реєстрацію, на формалты з тым повязаны. Мож конштатовати, же задачі з той стрічі были вшыткы выповнены. Доказом того є факт, же і наперек вшыткому є СФРМ офіційно зареєстрованый на Міністерстві внутра СР під ціслом VV8/I-900/90-23940 з дня 12. августа 2004. Треба признати, же ціла процедура, з котров сьме ся при реєстрації СФРМ стрітили, не была проста. По скоро річных перепетіях, по 5-єх коректурах Станов СФРМ, котры „не корешондовали“ із словенськыма законами о основаню організації, ся то наконець подарило. Слідуюча стріча молодых ся організовала аж за рік, 23. – 25. августа 2004 року. Місто стрічі было русинське село Бортне коло Горліць в Польску. Позваны были вшыткы, але пришли лем дві делегации, а то із Польска і делегация із Словенська. Є то на шкоду, же ся тогды не стрітили представителі молодежи і з інших країн, але ай так то была хосенна стріча. СРРМ была заступлена лем двома членами, председом і підпредседом, так ся іднаня змінило на публічну стрічу з членами СРРМ. В діскузії впадо пару интересных пропозицій, котрыма сьме ся інспіровали у Криниці, наприклад зимный табор русинської молодежи, котрый бы хтось в будучности міг організувати. Велику увагу притомны обертали і на проблематіку здобываня фінанцій на діяльність СФРМ, конкретно з еврофондів. Дальшм пунктом у програмі 2. форуму СФРМ была контрола повніня узнесенія з 1. СФРМ, котре было выповнене аж на меншых недостатках, котры ся будуть мусити дорішыти. За найвекшій недостаток делегаты поважовали то, же молодеж жыюча в русинськым регіонах світа є нечасто збавлена ідентіты і поступно страчатъ народне усвідомліня а є національно дозореєнтована.

В діскузії делегаты і гости діскутовали о дакійкох далшых округах проблемів – проблемі частішых стріч русинської молодежи і здобываня фінанцій од державы і з різных еврофондів. З интересных пропозицій выступила **Настася Шайтош** із Сербска, котра пропонує організуваня молодежных літніх школ русинського языка, котры бы ся каждый рік організували в іншій державі, а молоды бы так могли спознавати язык, історію, культуру каждого русинського регіону у світі. Шкода, же тема заміряня проєктів не была рішена, бо фактом зістає то, же СФРМ є іщі молада організація, а до близкой будучности ся буде СРРМ замірєвати на організуваня стріч молодежи і на контактуваня молодых Русинів з цілого світа через інтернет.

За найвекшій принос цілого 2. СФРМ мож раховати то, же од 2. форуму має СФРМ нового члена – організації молодых Русинів з Америки, котра несе назву **RUSIN OUTPOST: NORTH AMERICA**. Делегаты 2. СФРМ єдноголосно прияли тоту нову молодежну русинську організацію меджі себе. Вірю, же і тота організація буде про русинський молодежний рух у світі великым приносом і буде істочником добрых думок, ініціативы і поглядів. Значить, СФРМ має уж пять членів – споминану молодежну організацію з Америки, СРМС із Словенська, ЯРБ із Польска, Молодь Підкарпатя з України і Пакт Руттенорум із Сербска. В будучности СРРМ рахує з тым, же до двох років членом СФРМ ся стане і молодежна організація з Румунська, котру, вірміне, русинська молодеж в Румунську в короткым часі заложить. Условія на то суть.

Закінчєня форуму належало вольбам новых членів СРРМ. Кажда держава запропонувала своего делегата до СРРМ. Зволены делегаты ся доїднали на такім зложіню СРРМ: председа – **Микола Медцші** із Сербска, підпредседа – **Алена Быхова** із Словенська, ревізор – **Демко Трохановскый**, членове СРРМ – **Марія Сілвестрі** із Америки і **Василь Пукіш** із Підкарпатя.

Што додати наконець. Лем тільки, же в будучности бы ся зышло веце часу на наше молодежне іднаня, бо поглядів много, а часу мало. СФРМ ся зачав о годину пізніше, як мав, але на другый день ся тот дефіцит вырівнав, кедь сьме в рамках молодежній секції роздіскутовали вшыткы потребны річі. Будуча стріча молодежи буде 19. – 21. августа 2005 у Сваляві на Підкарпатю. Там буде ай 4. річник меджінародного табора русинської молодежи. Дальшій меджінародный табор ся планує тиж у Руськым Керестури. Войводинскы Русинаци уж рік допереду сердечно молодеж позвали. Пожелаїме новій СРРМ і новій членській організації **RUSIN OUTPOST: NORTH AMERICA** велє успіхів у їх роботі в русинськым молодежнім русі.

Мр. Марек ГАЙ, Меджілабірці

День матерей у Вышнім Орлику

Мама – слово котре мала дітина выслволює як єдно з першых. Мама як носителька жывота, любляча, охотна приносити жертвы, зробити про свою дітину вшытко на світі, мама, вытворюча тепло родинного козуба і в тых найтяжшых моментах жывота.

День матерей собі припоминаме в маю, в місяцю, котрый є сімболом ласкы, але і найвекшого розлуку, буйніня нового жывота у природі. 20. мая собі День матерей припомянули і у Вышнім Орлику. Дітвора матерейской і основной школы привітала в домі культуры свої мамы, бабкы, теты... Приправили про них красне пообідя повне подяковань, віршів, співанков, котры потішыли сердечка вшыткых мам. Наперед ся пригварив притомным староста села **Михал Джуупин**. По нім выступили тоты найменшы, котры з трепотаючим сердечком своїм мамкам заспівали і задекларовали, а наконець свій выступ закінчили модерным танцєм, котрый выликав на тварях притомных веселость. Потім выступили школяры ОШ. Вшыткы діти ся по скінчіню програму розбігли ку своїм мамкам, жебы їх обдаровати краснов квітков і найсолодшым поцілунком. Мамы і бабкы, котрых діти уж давно перестали быти школярями, обдаровав пан староста, а не забыв обдаровати ані смілых выступаючих – школкарів і школяриків.

Веселе пообідя спестрило неділю у Верлиху, потішыло сердця притомных і вірю же буде імпульсом про обновліня культурного жывота на селі, котрый в послідніх роках стагнує.

Мр. Яна ЧЕРВЕНЯКОВА

НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать **Русин і Народны новинки** без фінанчній помочи Міністерства культуры СР. Шефредактор: **Александр ЗОЗУЛЯК**, заступкыня шефредактора: **Анна ПЛІШКОВА**, редакторкы: **Кветослава КОПОРОВА**, **Марія МАЛЬЦОВСКА**. Адреса: **Rusin a Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR**. Тел.: 051/77 25 629, факс: 77 33 201. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусідніх штатів – 600,- Ск, до загранича поштов II. кл. 35 УСД, поштов I. кл. 43 УСД, заплатити мож і в редакції. Выроба: ДАТАПРЕСС у Пряшові. Регістрачне ч. **МК SR 417/91, МІС 49 438**. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті – <http://narodny-novinky.presov.sk>, E-mail: rusyn@nextra.sk

Rusin a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2